

Betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Remiss från Försvarsdepartementet
Remisstid den 13 januari 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Försvarsdepartementet har remitterat slutbetänkandet *Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster* (SOU 2024/64) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Slutbetänkandet behandlar implementering av EU-direktivet om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) i svensk rätt. Utredningen föreslår att CER-direktivet införlivas genom en ny lag, lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Direktivet ställer krav på att kritiska verksamhetsutövare ska göra en riskbedömning och vidta åtgärder för motståndskraft inklusive bakgrundskontroller i syfte att stärka motståndskraften för samhällsviktiga tjänster samt rapportera incidenter. Direktivet innehåller bestämmelser om tillsyn och sanktioner samt en ram för samarbete mellan EU:s medlemsstater.

Utredningen föreslår att lagen om motståndskraft och tillhörande förordning träder i kraft den 1 augusti 2025.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret ser en stor betydelse i att skapa motståndskraft i samhällsviktiga verksamheter i ett osäkert omvärldsläge. Stadsledningskontoret finner det otillfredsställande att utredningen har en bristande helhetssyn och avsaknad av hänsyn till kommuners arbete med riskanalyser. Utredningens förslag innebär en risk för ökade administrativa bördor. Vidare efterlyser man tydliga föreskrifter,

samordning mellan tillsynsmyndigheter och statlig finansiering för implementeringen, för att inte andra säkerhetsåtgärder ska påverkas.

Stockholms Stadshus AB stödjer betänkandets inriktning om att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster. Koncernen vill dock betona vikten av att lagstiftningen tillämpas med en riskbaserad och flexibel ansats för att säkerställa att de skilda verksamheterna inom koncernens infrastruktur kan möta kraven på ett sätt som inte äventyrar operativ verksamhet och ekonomisk stabilitet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Ett starkare skydd för samhällsviktig infrastruktur är en angelägen fråga för hela Sverige, därför välkomnar jag Försvarsdepartementets slutbetänkande Betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64).

Stockholms stad bedriver ett omfattande säkerhetsarbete som utgår från ett osäkert säkerhetspolitiskt läge och befintlig lagstiftning. Stadens säkerhetsprogram och budget möjliggör systematiska insatser, men det är stadens uppfattning att utredningen missar helhetsperspektivet och riskerar en fragmenterad lagstiftning. Utredningens avsaknad av fokus på kommuners roll gör det också svårt att bedöma konsekvenserna för stadens verksamheter, men påverkan bedöms som omfattande.

Jag vill särskilt lyfta riskerna för en ökad administrativ börda för de berörda verksamheterna med slutbetänkandets förslag. Med en utökning av antal tillsynsmyndigheter att rapportera till, behov av utvecklade incidenthanteringssystem och ökade krav på bakgrundskontroller kommer mer resurser att behöva läggas på kontrollfunktioner och rapportering snarare än utveckling av säkerhetsarbetet. Detta perspektiv underskattas i utredningen.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets och Stockholm Stadshus AB:s tjänsteutlåtanden.

Stockholm den 11 december 2024

Karin Wanngård

Bilaga

Betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64), dnr KS 2024/1089-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson och Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L) och Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Vi instämmer i Stadsledningskontorets kritik kring bristande kommunperspektiv i betänkandet. Kommunernas roll i det större perspektivet, som en del i en viktig större helhet har dessvärre behandlats styvmoderligt regeringens förslag som rör säkerhet och totalförsvaret. Förslagen i betänkandet om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster är ytterligare ett exempel på det. Statens brist på samordning drabbar ytterst kommunernas arbetsbörda, effektivitet och ökar byråkratin. Det är problematiskt att flera olika myndigheter kan ge ut skilda föreskrifter inom samma områden och att kommuner utsätts för tillsyn av flera olika myndigheter för likartade verksamhetsområden. Detta kan leda till ökad byråkrati och fragmentering, vilket i sin tur kan försvåra effektiviteten i det viktiga arbetet med att skydda samhällsviktiga tjänster.

Det är viktigt att den nya lagen om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster inte belastar kommunerna med oproportionerliga administrativa bördor för att säkerställa att dessa justeringar genomförs på ett sätt som stärker, och inte försvagar, vår gemensamma säkerhet.

Ärendet

Utredningen föreslår att CER-direktivet införlivas genom en ny lag, lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare och genom ändringar i säkerhetsskyddslagen (2018:585), den föreslagna lagen om cybersäkerhet¹ samt offentlighet och sekretesslagen (2009:400) (OSL). Lagen ska tillämpas på enskilda och offentliga verksamhetsutövare som tillhandahåller en samhällsviktig tjänst inom sektorerna energi, transport, bankverksamhet, finansmarknadsinfrastruktur, hälso- och sjukvård, dricksvatten, avloppsvatten, digital infrastruktur, offentlig förvaltning², rymden samt produktion, bearbetning och distribution av livsmedel. Utredningen föreslår att lagen om motståndskraft och tillhörande förordning träder i kraft den 1 augusti 2025.

Utredningen förslår att de myndigheter som är tillsynsmyndighet enligt den föreslagna lagen om cybersäkerhet även blir tillsynsmyndighet enligt lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Det innebär, enligt författningsförslaget följande myndigheter; Statens energimyndighet, Transportstyrelsen, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Läkemiddelsverket, Livsmedelsverket, Post- och telestyrelsen och länsstyrelserna i Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. Dessa ska, genom beslut, identifiera kritiska verksamhetsutövare inom sina tillsynsområden. För att en verksamhetsutövare ska anses vara kritisk enligt direktivet ska tre kriterier vara uppfyllda:

- verksamhetsutövaren ska tillhandahålla en eller flera samhällsviktiga tjänster inom någon av sektorerna som finns i direktivets bilaga
- verksamhetsutövaren ska ha kritisk infrastruktur i Sverige
- en incident ska få betydande störande effekter för tillhandahållandet av den samhällsviktiga tjänsten.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) föreslås få meddela föreskrifter om när en störande effekt är betydande. Tillsynsmyndigheten ska upprätta en förteckning av kritiska verksamhetsutövare inom sitt tillsynsområde och MSB ska upprätta en samlad förteckning över samtliga kritiska verksamhetsutövare i Sverige.

En verksamhetsutövare ska, 9 månader efter den fått del av identifiering som en kritisk verksamhetsutövare, göra en riskbedömning som omfattar alla relevanta risker som skulle kunna leda till en incident. Den kritiska verksamhetsutövaren ska vidta tekniska, säkerhetsmässiga och organisatoriska åtgärder för att säkerställa sin motståndskraft. Det ska finnas en plan som beskriver åtgärder som vidtagits eller ska

¹ Utredningens förslag, lag om cybersäkerhet behandlas av regeringskansliet och är ännu inte införlivad i svensk rätt

² Sektorn offentlig förvaltning ska inte omfatta den regionala eller kommunala nivån utan endast statliga myndigheter. Kommunen omfattas som verksamhetsutövare i övriga sektorer.

vidtas. Tillsynsmyndigheterna får meddela föreskrifter om riskbedömning, åtgärder och planer för motståndskraft.

Kritiska verksamhetsutövare ska utan dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandahållandet av den samhällsviktiga tjänsten till MSB. En första rapport ska lämnas inom 24 timmar. Kritiska verksamhetsutövare ska utse en samverkansansvarig som utgör kontaktpunkt för berörda myndigheter.

Utredningen föreslår att kritiska verksamhetsutövare ska göra en befattningsanalys där det framgår vilka befattningar som kan orsaka mer än ringa störningar hos den kritiska verksamhetsutövaren. För att inneha en sådan befattning ska det ställas krav på bakgrundskontroll av befattningshavaren. Bakgrundskontrollen innebär att den som kontrolleras ska styrka sin identitet och visa upp ett särskilt utdrag från belastningsregistret. Förnyad bakgrundskontroll ska genomföras efter två år. Utredningen anser att antalet bakgrundskontroller bör kunna begränsas genom att de kritiska verksamhetsutövarna begränsar befattningshavares möjlighet att orsaka skada genom till exempel tillträdesbegränsningar i både fysiska och logiska system.

Deltagande i befattning är brett definierat och omfattar alla som kan orsaka skada på den samhällsviktiga tjänsten – såväl anställda som konsulter.

Tillsynsmyndigheten förslås kunna ingripa genom att besluta om föreläggande, sanktionsavgift eller anmärkning. Nivåerna för sanktionsavgifter föreslås vara desamma som för väsentliga verksamhetsutövare i lagen om cybersäkerhet. För offentliga kritiska verksamhetsutövare innebär detta att sanktionsavgiften bestäms till lägst 5 000 kronor och högst till 10 000 000 kronor. För enskilda kritiska verksamhetsutövare, dit stadens bolag torde räknas, får sanktionsavgifterna bestämmas till lägst 5000 kronor och högst till det högsta av:

1. 2 % av den kritiska verksamhetsutövarens totala globala årsomsättning närmast föregående år, eller
2. 10 000 000 euro.

Utredningen bedömer att förslagen innebär ekonomiska konsekvenser för MSB, tillsynsmyndigheterna, Polismyndigheten och kritiska verksamhetsutövare. Det föreslås därför att MSB, tillsynsmyndigheterna och Polismyndigheten får förstärkta anslag för år 2025 och 2026. Kostnader för löpande tillsyn och stöd ska därefter klarläggas. Varken offentliga eller enskilda verksamhetsutövare föreslås få ytterligare medel för de krav som den föreslagna lagen medför. Utredningen konstaterar dock att det kan finnas anledning att överväga statligt stöd för vissa enskilda verksamhetsutövare.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad bedriver ett ambitiöst och målinriktat säkerhetsarbete som tar avstamp i ett kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge och den lagstiftning som finns på området. Kommunfullmäktiges budget och Stockholms stads säkerhetsprogram ger förutsättningar för att arbeta systematiskt och nå framgång i arbetet i stadens alla verksamheter. Att skapa motståndskraft i samhällsviktiga verksamheter menar stadsledningskontoret är av stor vikt i ett osäkert omvärldsläge. Stadsledningskontoret anser dock att utredningen har försummat tillfället att ta ett helhetsgrepp om frågan vilket riskerar en fragmentiserad och otydlig lagstiftning på området och som missar målet om att skapa motståndskraft i samhället.

Stadsledningskontoret har förståelse för att utredningen inom knappa tidsramar har haft i uppdrag att föreslå hur ett EU-direktiv ska omsättas till svensk rätt och att utredningens uppdrag inte har varit att beakta hur kommuner berörs.

Stadsledningskontoret menar dock att arbetet med införandet av direktivet skulle kunnat underlättas om utredningen i högre grad förhållit sig till befintlig rätt och etablerade processer som har liknande syften. Exempelvis har utredningen inte i någon del beaktat det arbete med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) som kommuner och andra offentliga verksamhetsutövare genomför idag i enlighet med befintlig lagstiftning.

Stadsledningskontoret anser också att det är olyckligt att utredningen inte har förhållit sig till aktörer som bedriver omfattande samhällsviktig verksamhet inom flera av de föreslagna CER-sektorerna³, som exempelvis kommuner. Avsaknaden av detta gör det svårt för stadsledningskontoret att bedöma hur väl stadens befintliga arbete står sig mot utredningens förslag och därmed vilka verksamhetsmässiga och kostnadsmässiga konsekvenser förslaget innebär för Stockholms stad. Stadsledningskontoret vill dock framhålla att påverkan bedöms vara signifikant.

Stockholms stad har en omfattande process för risk- och sårbarhetsanalyser, som även omfattar åtgärdsplaner, för all verksamhet som bedöms vara samhällsviktig. Detta torde kunna motsvara direktivets krav på riskbedömning och åtgärdsplan men då ingen hänvisning till det svenska regelverket för RSA görs i utredningen lämnas det ytterst till tillsynsmyndigheterna att enskilt göra bedömningen om detta motsvarar kraven i den föreslagna lagen om motståndskraft. Stadsledningskontoret ser det därför som mycket viktigt att det i särskilda föreskrifter tydliggörs vilka bestämmelser om

³ Eftersom sektorsbegreppet används även i andra sammanhang och med en annan indelning väljer stadsledningskontoret att använda begreppet CER-sektor där utredningen endas skriver sektor. Exempelvis återfinns dricksvatten och livsmedel i varsin sektor i CER-direktivet när dessa två återfinns i samma sektor inom den sektorsindelning som används för beredskapsmyndigheter i Sverige och i stadens egen sektorsorganisation.

riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan i enlighet med vad som föreslås i kap 1 § 6 i den föreslagna lagen om motståndskraft hos samhällsviktiga verksamhetsutövare. Det bör också framgå tydligt att om en verksamhetsutövare uppfyller motsvarande krav i annan författning ska ingen sanktionsavgift kunna tas ut i enlighet med den föreslagna lagen.

Huruvida stadens verksamheter kommer bedömas vara kritiska verksamhetsutövare, och alls ska omfattas av CER-direktivet, lämnas ytterst till tillsynsmyndigheterna att besluta med utgångspunkt från MSB:s föreskrifter om när störningar kan anses betydande. Stadsledningskontoret bedömer dock att givet invånarantal och stadens strategiska betydelse i övrigt kommer en betydande del av stadens samhällsviktiga verksamheter också identifieras som kritiska verksamhetsutövare enligt CER. För detta talar också att flera av stadens verksamheter redan idag omfattas av NIS-direktivet och att NIS2- tillsammans med CER-direktivet kan ses som en skärpning av NIS.

Stockholms stad bedriver verksamhet inom CER-sektorerna energi, transport, hälso- och sjukvård, dricksvatten, avloppsvatten och digital infrastruktur och kan därmed komma att omfattas av tillsyn från minst fem tillsynsmyndigheter. Redan idag träffas stadens verksamheter av tillsyn enligt NIS-direktivet från tre tillsynsmyndigheter. Stadsledningskontoret kan konstatera att de tre tillsynsmyndigheterna idag ställer samma frågor om stadens grundläggande verksamhetsprocesser för informationssäkerhet vid sina respektive tillsynsbesök som genomförs vid tre olika tillfällen. Stadsledningskontoret anser att det kan finnas ett värde med sektorspecifik tillsyn men att det är nödvändigt att tillsynsmyndigheterna ensar sina föreskrifter och tillsynsprocesser så att kommunernas arbetsbörda för tillsyn inte blir orimligt hög jämfört med den förväntade effekten.

Stadsledningskontoret konstaterar att det kommer ställas krav på mer utvecklade processer för den snabba incidentrapportering som direktivet innebär. Stadsledningskontoret bedömer att det kommer krävas resurser för att genomföra en sådan omställning. Den bedömningen görs mot bakgrund av de krav som ställs enligt både CER och NIS2 om incidenthantering. Innebörden av dessa krav är att de störningar som CER och NIS2 ska skydda mot kan inträffa i samma sektorer, i samma tjänst och till och med inom samma ekosystem av kritisk infrastruktur. En händelse som innebär ett hybridhot eller en olycka enligt CER kan i praktiken leda till en cyberrisk enligt NIS2 och vice versa. Skillnaden beskrivs i utredningen ligger i att CER ska skydda den samhällsviktiga tjänsten i sin helhet, inklusive dess tekniska infrastruktur, medan NIS2 ska skydda specifika delar av samma tekniska ekosystem i form av nätverk och informationssystem som används av tjänsten. Incidenthanteringen utifrån NIS2 kan i detta avseende ses som en delmängd av den incidenthantering som verksamheten är skyldig att vidta enligt CER. Det är rimligt sett till att en verksamhet alltid behöver samordna och prioritera sina resurser och insatser ur ett allriskperspektiv, vilket utredningen också belyser. Det stärks också av att det i huvudsak beskrivs vara samma generella åtgärder som ska vidtas i

incidenthanteringen enligt både CER och NIS2 så som att fastställa orsak, bedöma allvarlighetsgrad och anmäla till tillsynsmyndigheten. I CER-direktivet framgår även att med tanke på hur viktig cybersäkerhet är för kritiska entiteters motståndskraft och för att skapa enhetlighet bör man säkerställa samstämmighet mellan CER- och NIS2-direktiven när de ska implementeras. Detta innebär att mer utvecklade lösningar för incidenthantering krävs inom staden, där olika typer av incidenthanteringsåtgärder kan behöva hanteras inom ramen för en gemensam incidenthanteringsprocess. Stadsledningskontoret bedömer att det är en resurskrävande aktivitet att implementera heltäckande incidentrapporteringsystem för staden och delar inte utredningens bedömning om att kostnader för incidenthantering endast uppkommer i samband med en incident. Stadsledningskontoret anser att det är nödvändigt att MSB och tillsynsmyndigheterna bidrar i framtagandet genom både vägledningar och aktiv rådgivning.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att antalet befattningar som omfattas av bakgrundskontroll bör hållas till ett absolut minimum men befarar att det trots detta kan komma att omfatta ett stort antal befattningar inom stadens nämnder och bolag samt även befattningar hos underleverantörer. Stadsledningskontoret delar också utredningens bedömning att det är lämpligt att genom olika typer av behörighetsregleringar minska möjligheten för befattningshavare att orsaka omfattande störningar på kritiska tjänster. Stadsledningskontoret konstaterar dock att det kommer innebära att ett omfattande analysarbete behöver genomföras i de av stadens verksamheter som omfattas av direktivet. Den korta tid utredningen har föreslagit för införandet av den nya lagen innebär att staden har små möjligheter att minska antalet bakgrundskontroller som behöver genomföras före ikraftträdandet. Arbetet med bakgrundskontroller innebär en stor administrativ börda för staden särskilt som att dessa ska upprepas efter två år. Utdrag ur belastningsregistret utgör känsliga personuppgifter som måste hanteras i enlighet med stränga krav även om inte själva ursprungshandlingarna ska bevaras enligt utredningens förslag.

Stadsledningskontoret ställer sig också tveksamt till om den föreslagna kontrollen på ett signifikant sätt skulle bidra till större säkerhet då det är tämligen enkelt att förfälska registerutdrag och att det förekommer att personer ändrar både namn och personnummer för att undgå liknande kontroller. Frågan om bakgrundskontroller och kommuners möjlighet att genomföra bakgrundskontroller utreds nu dock på flera håll och stadsledningskontoret förutsätter att resultatet från andra utredningar omhändertas i den fortsatta beredningen av lagförslaget.

Stadsledningskontoret finner det otillfredsställande att utredningens konsekvensanalys inte närmare har belyst kommunernas breda ansvar i den föreslagna lagen. Stockholms stad bedriver verksamheter inom merparten av CER-sektorerna och flera av stadens nämnder och bolag kommer sannolikt bedömas vara kritiska verksamhetsutövare. Det kommer innebära att staden behöver avsätta resurser både för verksamhets specifika åtgärder men också för stadsövergripande åtgärder för att omhänderta beroenden mellan stadens verksamheter. Stadsledningskontoret anser att kommunerna behöver tillföras statlig finansiering för en implementeringsfas

liknande den som föreslagits för MSB och tillsynsmyndigheterna. Detta för att implementeringen av CER direktivet inte ska ske på bekostnad av andra säkerhetshöjande åtgärder som pågår inom ramen för uppbyggnaden av det civila försvaret och ett förbättrat skydd av Sveriges säkerhet.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 12 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stadshus AB, som moderbolag för flera av Stockholms stads infrastrukturbaserade verksamheter, välkomnar initiativet att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster genom införande av en ny lagstiftning baserad på NIS2- och CER-direktiven. Betänkandet SOU 2024:64 lyfter fram åtgärder som kan bidra till ökad säkerhet och robusthet för de verksamheter som är avgörande för samhällets funktion.

Den föreslagna lagstiftningen innebär en systematisk förbättring av säkerheten för samhällskritiska verksamheter. Stockholms Hamn, Stokab och Stockholm Vatten och Avfall AB har alla centrala roller inom sina respektive sektorer, där pålitlighet och kontinuitet är avgörande. Lagstiftningen kommer att stärka deras förmåga att hantera risker och säkerställa en hög beredskap inför möjliga störningar, vilket är av största vikt för att minimera negativa effekter på Stockholms invånare och näringsliv.

Med de föreslagna kraven på riskbedömningar och bakgrundskontroller ges möjlighet att arbeta med ett enhetligt säkerhetsramverk, vilket bidrar till ökad effektivitet och kvalitet i säkerhetsarbetet. Detta innebär att infrastrukturen blir mer robust och att de samhällsviktiga tjänsterna kan säkras på en jämnare nivå, oberoende av bolag och verksamhetsområde.

Den föreslagna lagen kan möjliggöra bättre samordning mellan kritiska aktörer och myndigheter, inklusive MSB, vilket skapar tydligare kommunikationsvägar och gemensamma insatser vid incidenter. För Stockholms Hamn, Stokab och Stockholm Vatten och Avfall AB kan detta underlätta samarbete och informationsdelning vid krissituationer och bidra till ett mer resilient Stockholm.

De nya kraven på riskbedömningar, incidentrapportering och bakgrundskontroller innebär ett ökat administrativt ansvar och ökade kostnader för bolagen. För bolag med komplexa system och vidsträckt infrastruktur, såsom Stokabs fibernät och Stockholm Vatten och Avfalls avloppssystem, kräver detta omfattande resursallokering. Bolagen måste prioritera så att inte andra viktiga områden blir eftersatta. Det införs möjligheter för tillsynsmyndigheter att besluta om sanktioner, vilket kan påverka bolagens ekonomi negativt vid eventuella överträdelser. Det är

viktigt att lagstiftningen beaktar skillnader i verksamheters förutsättningar för att undvika att drabba bolag med begränsade resurser på ett oproportionerligt sätt.

Implementeringen av de nya säkerhetskraven kan vara särskilt utmanande för infrastrukturella verksamheter med omfattande och spridd fysisk anläggning. För att säkerställa ett effektivt genomförande krävs god vägledning från tillsynsmyndigheter samt möjlighet till anpassning av åtgärder till olika infrastrukturella miljöer.

Sammanfattningsvis stödjer koncernledningen förslaget till ny lagstiftning för att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster. Koncernledningen vill dock betona vikten av att lagstiftningen tillämpas med en riskbaserad och flexibel ansats för att säkerställa att de skilda verksamheterna inom koncernens infrastruktur kan möta kraven på ett sätt som inte äventyrar operativ verksamhet och ekonomisk stabilitet.

Vidare föreslås att stöd ges till aktörer i form av vägledningar och ekonomiskt stöd för att genomföra nödvändiga säkerhetsåtgärder. Koncernledningen uppskattar även om tillsynsmyndigheten erbjuder dialog och rådgivning i samband med tillsyn, snarare än enbart sanktioner. En sådan samarbetsinriktad tillsyn skulle gynna utvecklingen av ett resilient samhälle.

Underremiss

Stockholms Hamn AB:s yttrande daterat den 31 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

De verksamheter som identifieras och underrättas som just kritiska verksamhetsutövare inom ramen för direktivet måste omgående få tillgång till föreskrifter och vägledningar från tillsynsmyndigheten. Tidigare erfarenhet av implementeringen av NIS-direktivet är att denna har blivit lidande då föreskrifter och vägledningar utgivits flera år efter att den nationella lagstiftningen trätt i kraft.

Då flera verksamheter, likt den Bolaget bedriver, med största sannolikhet kommer att träffas av flera lagstiftningar och regelverk som omfattar liknande identifieringsprocesser, riskanalyser och rapporteringskrav blir en tydlig gränsdragning av yttersta vikt för ett effektivt arbete. Ett arbete för att ensa föreskrifter och vägledningar för att skapa gemensam nytta och jämförbarhet är av vikt för att inte skapa merarbete.

En otydlig gränsdragning kommer dessutom att kraftigt försvåra samordning mellan parallella processer hos verksamhetsutövaren och i förlängningen även myndigheternas tillsyn. Utredningens förslag att bibehålla sektorsansvariga tillsynsmyndigheter enligt nuvarande modell är enligt Bolagets uppfattning positivt.

Grunden i tillsynsmyndigheternas uppdrag måste vara att stärka verksamheternas motståndskraft och egna förmåga. Tillsynsmyndigheterna måste prioritera att verka för förändring genom förelägganden, med vite när så är påkallat. Förelägganden ska

utfärdas med en tidsfrist relevant i förhållande till den risk eller skada som bristen medför eller kan komma att medföra.

För den samhälleliga förmågan skapas mer motståndskraft av att ekonomiska resurser, med en tillsynsmyndighets föreläggande som påtryckningsmedel, riktas till att åtgärda brister hos verksamhetsutövaren.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s yttrande daterat den 4 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget noterar att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska göra en nationell riskbedömning. En kritisk verksamhetsutövare ska göra en riskbedömning nio månader efter att den fått del av beslutet om identifiering. Riskbedömningen ska innehålla en redogörelse för alla relevanta risker som skulle kunna leda till en incident. Vidare noterar bolaget att verksamhetsutövaren ska ta fram en plan som beskriver åtgärder som vidtagits eller ska vidtas. Bolagets synpunkt är att det är viktigt att gemensamma kriterier tas fram för vilka incidenter som förväntas rapporteras.

Bolaget noterar att utredningen föreslår att kritiska verksamhetsutövare ska göra en befattningsanalys där det framgår för vilka befattningar det finns ett krav på bakgrundskontroll samt att analysen ska dokumenteras. Bakgrundskontrollen ska göras återigen efter två år. Bolagets synpunkt är att det är bra med bakgrundskontroller, men ser att det blir administrativt tungt att göra kontroll igen efter två år. Vidare anser bolaget att det skulle vara bra om bolaget själva får hämta in utdrag/information ur till exempel belastningsregistret. Om syftet är att identifiera sårbarheter bör även slagningar utifrån ekonomiska sårbarheter kunna göras.

Bolaget noterar att Livsmedelsverket är tillsynsmyndighet för avloppsvatten och dricksvatten. Bolagets synpunkt är att tillsynsmyndigheterna får större insyn på verksamhetsutövarna vilket innebär ett stort ansvar för tillsynsmyndigheterna utifrån sekretess och att viktig information inte röjs.

Bolaget noterar att utredningen föreslår att för enskilda verksamhetsutövare kan det finnas anledning att överväga om det finns behov av att införa statligt stöd. Bolagets synpunkt är att det är positivt att den möjligheten utreds då utredningens förslag innebär mer administration

Stokab:s tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stokab instämmer med vad som anförs i utredningen att skyddet av Sveriges säkerhet är grundläggande för vår säkerhet som nation samt att säkerhetsskyddslagen är central för skyddet av dessa intressen. Av denna anledning behöver sanktionerna vara av sådan art att det är avskräckande att bryta mot lagen. Stokab anser förvisso att nu gällande maximibelopp för sanktionsavgiften på 50 miljoner kronor är tillräckligt avskräckande, men har förståelse för förslaget om höjning utifrån jämförelsen med de föreslagna sanktionsavgifternas storlek i lagen om cybersäkerhet och lagen om

motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Stokab önskar dock framföra att möjligheten till utfärdande av så höga sanktionsavgifter också ställer höga krav på tydliga regler och vägledning för reglernas tillämpning. I detta avseende kan konstateras att bestämmelserna om sanktioner och ingripande i säkerhetsskyddslagen inte har varit i kraft någon längre tid och det saknas vägledande praxis vad gäller reglernas tillämpning. Det är därför viktigt att åtgärda identifierade brister bland annat genom att omhänderta de åtgärdsförslag för förbättrat tillsynsarbete som framkommit inom ramen för regeringens uppdrag att redovisa hur arbetet med tillsyn inom säkerhetsskyddsområdet har bedrivits och fungerat under perioden 1 januari 2021–31 december 2023.